

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

Joensuun julkisen alan eläkeläiset ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Ari Tielinen

ari.tielinen10@gmail.com

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

yhdistyksen hallitus 10.8.2020

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Tavoite on erinomainen

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

-

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Esitetyt tavoitteet ovat erinomaisia. Muutoksen rahoitus ei kuitenkaan tue hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista maan eri osien välillä. Päinvastoin tarvevakioituun rahoitukseen jo tehdyt muutokset lisäävät terveyseroja tiheästi ja harvaan asuttujen alueiden välillä. Lakiehdotukseen sisältyvä rahoitusmalli tulisi lisäämään terveyseroja maan eri osien välillä. Rahoitus on hoidettava tarvevakiointiin perustuvan mallin mukaisesti. Uudistuksen valmistelussa on koko ajan pidettävä esillä sen erinomaiset tavoitteet ja huolehdittava siitä, että kaikki tavoitteet toteutuvat.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

-

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

-

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

-

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

-

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Helsingin ja Uudenmaan erillisratkaisu luo sekavuutta valtakunnalliseen malliin. Kun HUS tuottaa myös koko maalle palveluja joitakin vakavia ja harvinaisia sairauksia koskevissa tilanteissa, on mahdollisuus, että erilaiset hallintoratkaisut voivat vaikeuttaa, jossain tapauksessa jopa ehkäistä avun saannin muualla asuvalta potilaalta. Lisäksi muualla on yhteinen SOTE, Helsingissä ja Uudellamaalla toiminnat pidetään erillään. Se ei saa lisätä hallintoa sekä hallintokustannuksia, jne.

Pääkaupunkiseudun muusta maasta poikkeava malli uudistuksen rakenteissa antaa vaikutelman siitä, että alue haluaa saada uudistuksen edut, mutta ei halua sitoutua uudistuksen kokonaisuuteen. Uudistuksen kustannuksia koskee sama tilanne, epätaloudellisesti palvelut tuottaneet haluavat edut, mutta eivät halua tehostaa toimintaansa

Muun muassa Helsinki ja Uusimaa haluavat uudistuksen edut, mutta eivät halua muuttaa ja tehostaa toimintaansa siten, että pystyisivät samoilla kuluilla/asukas hoitamaan palvelutuotannon kuin palvelutuotannon parhaiten hoitaneet alueet. Tasavertaiset palvelut tasapuolisesti rahoitettuna pitää olla uudistuksen perusteena.

Tässä on selvä ristiriita edellisiin nelivuotiskausten ja vuosittaisten keskushallinnon kanssa solmittavien sopimusten suhteen sanottaessa, että rahoitus olisi yleiskatteellista, joka sinällään olisi hyvä asia. Edellisen vaalikauden sosiaaliministeri Rehula ilmaisi asian niin, että ministeriö tulee ohjaamaan maakuntia tiukalla kädellä.

Pelastustoimen kohdalla riskikerroin sisältää myös riskin haja-asutusalueen toimijoille ja asukkaille, vaikka heidän velvollisuutensa yhteiskuntaa kohtaan verojen ja veroluonteisten maksujen muodossa on sama kuin tiheästi asuttujen alueiden kansalaisilla. Jos esim. tulipalo kohtaa haja-asutusalueen puusepän yritystä, olisi seuraukset samat ellei pahemmat kuin taajamassa toimivalla yrittäjällä. Riskikertoimen lisäksi kriteereihin täytyy lisätä jokin elementti niin, että haja-asutusalueillakin on mahdollisuus saada pelastustoimen apua kohtuullisen ajan kuluessa.

Veronkannon muuttuminen enemmän valtion suuntaan on hyvä asia ja palvelee kansalaisten valtaosaa. Jos kuntaveroa lasketaan 12,63 prosenttiyksikköä ja lisäksi vielä vähennetään yhteisöveron osuutta, on tarkasti katsottava, että samalla ei leikata varsinkaan reuna-alueiden kuntien elinkelpoisuudesta. Palvelumaksujen tason tulee olla sellainen, että jokainen kansalainen voi hakeutua palvelujen piiriin aina apua tarvitessaan. Nyt tilanne on se, että osalle väestöä palvelujen omavastuuosuuskin on liian korkea. Silloin kansalainen joutuu punnitsemaan esim. ruoan ja sairaanhoidon välillä. Tämä pakollinen valintatilanne tilanne pitää uudistuksessa korjata.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

-

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

-

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

-

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittäväällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

-

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

-

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

-

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

-

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

-

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

-

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jää kuntien tehtäväksi. Ajatuksena se on hyvä, mutta kuntien taloustilanne huomioiden siinä on todellinen vaara, että terveyden edistäminen jää kuolleeksi kirjaimeksi, ellei kuntien velvollisuuksia pystytä määrittämään konkreettisesti niin, että tulokset ovat mitattavissa. Kuraattoritehtävien siirto maakunnille erottaa kunnan ylläpitämän koululaitoksen ja siihen elimellisesti kuuluvan kuraattoritoiminnan toisistaan eli ratkaisu on ajateltu hallinto edellä eikä se edistä koululaisten hyvinvointia. Molemmista asioista on jo kertynyt negatiivisia esimerkkejä Siun Soten toiminnassa. Samoin tulisi käymään kautta maan.

Koulukuraattoreiden ja -psykologien merkitys kouluyhteisössä vaikuttaa todella pitkäaikaisesti, jopa ihmisen koko elämän ajan, positiivisesti tai negatiivisesti. Sen vuoksi tämä ammattiryhmä on pidettävä tiiviisti kouluyhteisössä ja niin, että heidän työnsä fokus on vain ja ainoastaan kouluyhteisössä.

Uudistuksen tuloksena esimerkiksi hoitoon pääsyn täytyy nopeutua. Samalla hoitokustannukset alenevat helpompina sairauksia, lyhentyvinä hoitoaikoina, pienenevinä lääkekuluina. Lisäksi esim. Joensuussa ja

P-K:ssa on huomioitava, että kuntamenot ovat vahvasti nousussa, koska lakiehdotuksen mukaan Siun Soten rahoituksen alijäämä näyttää tulevaisuudessa vain pahenevan tarvevakioinnin laskentamallista poikkeavalla rahoitustavalla. Valtion rahoitus ei ole silloin riittävää. Jo nyt kuntien on lisättävä yhtymän rahoitusta, sisältävät kuntien muut suunnitelmat lähivuosille mitä tahansa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jää kuntien tehtäväksi. Ajatuksena se on hyvä, mutta kuntien taloustilanne huomioiden siinä on todellinen vaara, että terveyden edistäminen jää kuolleeksi kirjaimeksi, ellei kuntien velvollisuuksia pystytä määrittämään konkreettisesti niin, että tulokset ovat mitattavissa. Kuraattoritehtävien siirto maakunnille erottaa kunnan ylläpitämän koululaitoksen ja siihen elimellisesti kuuluvan kuraattoritoiminnan toisistaan eli ratkaisu on ajateltu hallinto edellä eikä se edistä koululaisten hyvinvointia. Molemmista asioista on jo kertynyt negatiivisia esimerkkejä Siun Soten toiminnassa. Samoin tulisi käymään kautta maan.

Koulukuraattoreiden ja -psykologien merkitys kouluyhteisössä vaikuttaa todella pitkäaikaisesti, jopa ihmisen koko elämän ajan, positiivisesti tai negatiivisesti. Sen vuoksi tämä ammattiryhmä on pidettävä tiiviisti kouluyhteisössä ja niin, että heidän työnsä fokus on vain ja ainoastaan kouluyhteisössä.

Jokaisen ihmisen kohtaa vuorollaan ikääntymisen. Muutoksen on vastattava positiivisella tavalla erityisesti ikääntymisestä johtuvaan, luonnolliseen palvelutarpeen kasvuun sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Palveluiden saatavuus, laatu, määrä ja kustannukset on oltava tasapuolisia kansalaisen asuinpaikasta riippumatta

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaita

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

-

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

-

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaita.

Pelastustoimen kohdalla riskikerroin sisältää myös riskin haja-asutusalueen toimijoille ja asukkaille, vaikka heidän velvollisuutensa yhteiskuntaa kohtaan verojen ja veroluonteisten maksujen muodossa on sama kuin tiheästi asuttujen alueiden kansalaisilla. Jos esim. tulipalo kohtaa haja-asutusalueen puusepän yritystä, olisi seuraukset samat ellei pahemmat kuin taajamassa toimivalla yrittäjällä. Riskikertoimen lisäksi kriteereihin täytyy lisätä jokin elementti niin, että haja-asutusalueillakin on mahdollisuus saada pelastustoimen apua kohtuullisen ajan kuluessa.

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

-

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

-

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehdoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

Etelä-Savon maakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

-

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

-

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

-

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien

palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

-

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

-

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote- maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

-

44. Voimaannpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaannpanolaista.

Itsehallinnon toteutuminen edellyttää vaaleilla valittavia päättäjiä ja näiden päättäjien päätösvallassa olevia tuloja. Siksi verotusoikeus on välttämätön, mutta ajan myötä kokonaisveroastetta nostava. Itä-Savon sh-piirin jakaminen ei ole perusteltua, koska sen heijastusvaikutukset muun itäisen Suomen hallintojakoon, vaalipiireihin, jne. tulisi ajan myötä olemaan suuret. Ensin on selvitettävä kaikki välittömät ja välilliset vaikutukset ja tehtävä niiden vaikutuksista vertailu muuhun Suomeen. Eri alueilla asuvien kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja tasa-arvoa ei saa enää huonontaa.

Kun SOTE:n myötä Suomeen rakentuu kokonaan uusi hallintoporras, on jo perustamisvaiheessa pystyttävä varmistamaan palveluiden tuotanto niin, että kunnat eivät jatkossa joudu palkkaamaan omaa henkilöstöä siksi, että maakuntatasolla kunnille ja kuntalaisille tuotetut palvelut eivät olisi tarpeiden mukaisia. Tällaisesta ristiriidasta on jo käytännön esimerkkejä mm. ICT-, työvoima- ja koulukuraattoripalveluissa alueilla, joilla maakunnallinen julkisorganisaatio tai yhtiö on palvelujen tuottajana.

Kiinteistöjen omistus on jatkossakin oltava suoraan julkisella toimijalla. Mahdollinen siirto johonkin yhtiöön – vaikkakin julkishallinnon omistamaan – loisi tilaisuuden kiinteistöjen myyntiin eri tahoille kansainväliset sijoitusyhtiöt mukaan luettuna. Tällöin sotetoiminnan kustannukset kohoaisivat vuokrien muodossa kohtuuttomiksi. Esimerkkejä tällaisista omistajamuutosten seurauksista on riittämiin.

Jos omaisuus halutaan siirtää maakunnille, tulee ainakin kuntien/kuntayhtymien investointeihin ottamien ja maksamattomien lainojen siirtyä maakunnille. Maakunnasta katsoen Helsingin muusta maasta poikkeava kohtelu ei ole perusteltua. Sen mahdolliset vaikutukset koko maan toimintoihin,

kustannuksiin ja rahoitukseen tulee selvittää ennen lopullista päätöstä. Tärkeää on säilyttää HUS:n mahdollisuus ja velvollisuus palvella koko maata erikoisosaamista vaativissa asioissa.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

-

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

-

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

-

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1

päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

-

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Tässä on selvä ristiriita edellisiin nelivuotiskausten ja vuosittaisten keskushallinnon kanssa solmittavien sopimusten suhteen sanottaessa, että rahoitus olisi yleiskatteellista, joka sinällään olisi hyvä asia. Edellisen vaalikauden sosiaaliministeri Rehula ilmaisi asian niin, että ministeriö tulee ohjaamaan maakuntia tiukalla kädellä.

Veronkannon muuttuminen enemmän valtion suuntaan on hyvä asia ja palvelee kansalaisten valtaosaa. Jos kuntaveroa lasketaan 12,63 prosenttiyksikköä ja lisäksi vielä vähennetään yhteisöveron osuutta, on tarkasti katsottava, että samalla ei leikata varsinkaan reuna-alueiden kuntien elinkelpoisuudesta. Palvelumaksujen tason tulee olla sellainen, että jokainen kansalainen voi hakeutua palvelujen piiriin aina apua tarvitessaan. Nyt tilanne on se, että osalle väestöä palvelujen omavastuuosuuskin on liian korkea. Silloin kansalainen joutuu punnitsemaan esim. ruoan ja sairaanhoidon välillä. Tämä pakollinen valintatilanne tilanne pitää uudistuksessa korjata.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

-

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

-

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Kiinteistöjen omistus on jatkossakin oltava suoraan julkisella toimijalla. Mahdollinen siirto johonkin yhtiöön – vaikkakin julkishallinnon omistamaan – loisi tilaisuuden kiinteistöjen myyntiin eri tahoille kansainväliset sijoitusyhtiöt mukaan luettuna. Tällöin sotetoiminnan kustannukset kohoaisivat vuokrien muodossa kohtuuttomiksi. Esimerkkejä tällaisista omistajamuutosten seurauksista on riittämiin.

Jos omaisuus halutaan siirtää maakunnille, tulee ainakin kuntien/kuntayhtymien investointeihin ottamien ja maksamattomien lainojen siirtyä maakunnille. Maakunnasta katsoen Helsingin muusta maasta poikkeava kohtelu ei ole perusteltua. Sen mahdolliset vaikutukset koko maan toimintoihin, kustannuksiin ja rahoitukseen tulee selvittää ennen lopullista päätöstä. Tärkeää on säilyttää HUS:n mahdollisuus ja velvollisuus palvella koko maata erikoisosaamista vaativissa asioissa

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

-

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Jo toteutuneiden siirtymisprosessien perusteella on nähtävissä, että henkilöstön siirtymisiin on vaikuttanut esim. työntekijän ikä, terveydentila, ”pärstäkerroin” ym. Tässä uudistuksessa työpaikka ja ansiotason säilyminen tulee varmistaa kaikille.

KEVA:n (kuntien eläkevakuutus) SUHDE SOTE-MAAKUNNAN OMISTAMIEN YHTIÖIDEN TYÖNTEKIJÖIHIN:

Uudistuksessa on huolehdittava siitä, että yhtiötkin pysyvät Kevassa. Näin henkilöstön jo ansaitut eläke-edut säilyvät ja Kevalla säilyy maksutulo mahdollistaen sen toiminnan.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

-

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

-

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

-

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

-

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Pääkaupunkiseudun muusta maasta poikkeava malli uudistuksen rakenteissa antaa vaikutelman siitä, että alue haluaa saada uudistuksen edut, mutta ei halua sitoutua uudistuksen kokonaisuuteen. Uudistuksen kustannuksia koskee sama tilanne, epätaloudellisesti palvelut tuottaneet haluavat edut, mutta eivät halua tehostaa toimintaansa

Muun muassa Helsinki ja Uusimaa haluavat uudistuksen edut, mutta eivät halua muuttaa ja tehostaa toimintaansa siten, että pystyisivät samoilla kuluilla/asukas hoitamaan palvelutuotannon kuin palvelutuotannon parhaiten hoitaneet alueet. Tasavertaiset palvelut tasapuolisesti rahoitettuna pitää olla uudistuksen perusteena.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kun julkishallinnon sisään rakennetaan oy-muotoisia toimijoita oy-lain tuottovaatimuksineen, merkitsee se sitä, että yhtiö muutaman vuoden kuluessa etäännyy ”emosta” alkaen elää omaa elämäänsä ja pyrkien täyttämään oy-lain vaatimukset. Osakeyhtiö osaoptimoiteineen muodostaa ongelmallisen tilanteen kokonaisedun kustannuksella. Tällaisia esimerkkejä julkishallinnon omistamista yhtiöistä on kautta maan.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

-

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Itsehallinnon toteutuminen edellyttää vaaleilla valittavia päättäjiä ja näiden päättäjien päätösvallassa olevia tuloja. Siksi verotusoikeus on välttämätön, mutta ajan myötä kokonaisveroastetta nostava. Itä-Savon sh-piirin jakaminen ei ole perusteltua, koska sen heijastusvaikutukset muun itäisen Suomen hallintojakoon, vaalipiireihin, jne. tulisi ajan myötä olemaan suuret. Ensin on selvitettävä kaikki välittömät ja välilliset vaikutukset ja tehtävä niiden vaikutuksista vertailu muuhun Suomeen. Eri alueilla asuvien kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja tasa-arvoa ei saa enää huonontaa.

Kun SOTE:n myötä Suomeen rakentuu kokonaan uusi hallintoporras, on jo perustamisvaiheessa pystyttävä varmistamaan palveluiden tuotanto niin, että kunnat eivät jatkossa joudu palkkaamaan omaa henkilöstöä siksi, että maakuntatasolla kunnille ja kuntalaisille tuotetut palvelut eivät olisi tarpeiden mukaisia. Tällaisesta ristiriidasta on jo käytännön esimerkkejä mm. ICT-, työvoima- ja koulukuraattoripalveluissa alueilla, joilla maakunnallinen julkisorganisaatio tai yhtiö on palvelujen tuottajana.

Tässä itsehallinto muuttuu niin, että pahimmillaan se voisi olla vanhan läänijaon ja maaherra-aikakauden hallintomalli: Maakuntahallinto toimii keskushallinnon jatkeena. Strategiset tavoitteet ovat vielä OK, mutta vuosittaiset tulosneuvottelut ja -sopimukset yhdistettynä keskushallinnon

antamaan rahoitukseen siirtävät vallan itsehallinnolliselta maakunnalta keskushallinnolle. Neuvottelujen lopputuloksen tulee aina olla sellainen, että vaikuttavasta ja taloudellisesti tehokkaasta toiminnasta palkitaan, ei rankaista.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

-

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

-

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

-

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Tielinen Ari
Joensuun julkisen alan eläkeläiset ry